

6. Романова Л.Б., Рыбковский А.Г. Мотивация студентов на оздоровительные программы по результатам медицинского осмотра // Материалы II Всеукр. науч.-практ. конф. "Здоровье и образование: проблемы и перспективы" / гл. ред. А.Г. Рыбковский. Донецк: ДонНУ, 2000. – С. 339-343.

7. Браславская Э.В. Взаимосвязь отношения к физической активности в группах ЛФК и изменения в состоянии здоровья // зб. наук.-метод. праць викладачів кафедр фізвиховання і спорту / [під ред. А.Г. Рыбковського]. – Донецьк: ДонНУ, 2003. – С. 16-17.

8. Столяров В.И., Быховская И.М., Лубышева Л.И. Концепция физической культуры и физкультурного воспитания (инновационный подход) // Теория и практика физической культуры. – 1998. – № 5. – С. 11-15.

9. Рыбковский А.Г., Браславская Э.В., Пашевский Ю.Г. Психологические характеристики состояния здоровья учащейся молодежи в Донецком регионе // Материалы III Междунар. конф. «Проблемы экологии и безопасности жизнедеятельности в условиях высокой техногенной нагрузки в Донбассе». Вып. 97. – Донецк: ИИИТ им. М. Федорова, 2003. – С. 108-110.

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ФАКТОРИ ВДОСКОНАЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

РАБІЙЧУК С.О.

старший викладач кафедри соціальної роботи Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Основною метою вдосконалювання навчального процесу є всебічне підвищення його ефективності, як основного критерію якості освітніх систем. Однак при цьому виникає проблема адекватної оцінки ступеня досягнення ефективності вимогам, запропонованими сучасними реаліями до якості освітніх систем.

Під якістю підготовки фахівця соціальної сфери розуміють ступінь відповідності рівня його підготовки вимогам професійного середовища, де він повинен працювати. Ринкова система різко підняла рівень професійних вимог до фахівців, що обумовило чіткі зобов'язання вищої школи щодо забезпечення узгодження їх з якістю освітніх послуг, що надаються.

Сучасна наука займається оцінкою якості підготовки фахівців соціальної сфери, а саме якими оцінюючими показниками воно виражається, які ключові вимірні фактори впливають на нього та у якому ступені, яка наразі вірогідність такої оцінки, які її можливі кордони [1].

Аналіз підходів до градції ефективності, запропонованих у ряді робіт, дозволяє зробити висновок, що для оцінки ефективності процесу навчання найбільше доцільно використати прагматичну ефективність – коли в процесі

оцінки приймається ступінь досягнення поставленої мети (оцінка по досягає результату, тощо).

В умовах впровадження інноваційних педагогічних технологій ми відмічаємо специфічність побудови педагогічного процесу. Мета педагогічного процесу і його зміст у структурі даної моделі не залишаються сталими. Вони змінюються у зв'язку зі змінами в суспільстві, формуванням нового мислення й світорозуміння, розвитком психолого-педагогічної науки.

Реалізація такої концепції значною мірою залежить від сукупностей принципів керування. Під принципами керування розуміються основні положення, якими керується у своїй діяльності суб'єкт керування, здійснюючий їх у певних соціально-економічних умовах. Як відомо, процес навчання можна умовно розділити на два етапи: етап підготовки й етап виконання. Кожний із цих етапів має певний характер і ступінь впливу на якість процесу навчання.

Якість процесу навчання – сукупна властивість, обумовлена властивостями етапу підготовки й етапу виконання. Якість процесу навчання обумовлює прагматичну ефективність всієї системи професійної підготовки фахівців соціальної сфери. Інакше кажучи, якість процесу навчання – це процесуальна властивість, а ефективність – це результуюча властивість [2].

Етап виконання може характеризуватися властивістю виконання, який залежить від факторів: майстерність навчальних, обраних методів і форм навчання, мотивації до навчання тих, кого навчають. Етап підготовки може характеризуватися властивістю функціональності. Функціональність – сукупна властивість етапу підготовки, необхідна учбово-матеріальна й лабораторна база (цю властивість можна також назвати надійністю планування й забезпечення).

Тобто функціональність містить у собі такі властивості, як плановість (якість формування педагогічної підготовки, розклад занять та ін.) і реалізацію (наявність і готовність навчально-матеріальної бази, дидактичних матеріалів тощо). Реалізація – властивість етапу підготовки, що залежить від факторів: забезпеченості процесу навчання засобами навчання, дидактичними матеріалами; готовності навчальних і тих, яких навчають, до здійснення процесу навчання, а також від наявності системи планів, розкладів занять, графіків, що забезпечують найбільш продуктивне (раціональне) використання навчально-матеріальної бази, засобів навчання та ін.

Плановість – властивість етапу підготовки, що включає: наявність реальної мети, плану досягнення. Вона задається кваліфікаційними вимогами до фахівця:

- обсяг інформації, засвоєння якого найбільше необхідно для професійної діяльності фахівця;
- сукупність документів або правил, що обумовлюють правовий простір взаємодії суб'єктів процесу навчання, використання учбово-матеріальної й лабораторної бази, розробки й застосування дидактичних матеріалів (фактор організованості);
- сукупність документів або правил, що обумовлюють принципи, порядок або способи формування планів, програм, розкладів занять (фактор технологічності).

Розглянута залежність властивостей, що характеризує етапи підготовки й виконання процесу навчання, дозволяє зробити висновок, що плановість процесу впливає на реалізацію і функціональність, опосередковано впливає на виконання та ефективність процесу навчання в цілому. У сучасних умовах освітня установа повинна перейти на таку гнучку модель керування, що зможе:

- за допомогою процесу планування визначати в різних інтервалах часу стремління освітньої установи і її колективу (вимоги до результатів й очікувані результати);

- наполегливо здійснювати плани, які підкріплюються щоденним свідомим керуванням справами, людьми й оточенням;

- оцінювати результати для прийняття рішень, що ведуть до проведення наступних заходів.

Аналіз досліджень показує, що фактори визначають реалізацію і ретельність процесу навчання, є необхідними, але недостатніми для організації й здійснення процесу навчання з необхідною якістю й ефективністю. Їхнє вдосконалення дозволяє, в основному, інтенсифікувати процес навчання. Для того, щоб вони значно вплинули на його ефективність, необхідні або принципово нові засоби навчання, або якісно нові педагогічні технології, або ж навчання нової формацією. Саме такий процес керування дозволяє:

- забезпечити єдиний напрям зусиль всіх членів освітньої установи до досягнення загальних ідей – планування;

- створити механізм внутрішнього спонукання до дій – мотивацію;

- передбачити три аспекти управлінського контролю [3]:

- 1) дати точне визначення цілей, які повинні бути досягнуті у кожному позначений відрізок часу й ґрунтуватися на планах, розроблених у процесі навчання;

- 2) виміряти те, що досягнуто за певний період, і порівняти досягнуті очікуваними результатами;

- 3) підготуватися до дій, якщо вони необхідні, для корекції серйозних відхилень від первісного плану.

Аналіз досвіду роботи дозволяє виділити наступні методи управління організаційно-адміністративні, психолого-педагогічні, суспільного впливу:

- організаційно-адміністративні методи керування реалізуються при розробці й твердженні річних планів, при інструктуванні виконавців у формі вказівок, розпоряджень, наказів. За допомогою цієї групи методів керування створюються умови для раціональної організації справ, вимогливості й особистій відповідальності кожного співробітника;

- психолого-педагогічні методи направляють колектив на творчі рішення вартих завдань; на основі цих методів здійснюється проектування соціального розвитку колективу, установлюється оптимальний психологічний клімат формуються позитивні, соціально-значимі мотиви педагогічної діяльності;

- метод суспільного впливу характеризується участю педагогів у керуванні на основі здорової конкуренції, співробітництва, організацією методичної роботи й розвитком демократичних початків в керуванні.

Однією з тенденцій удосконалювання якості науково-методичного забезпечення є децентралізація розробки планової і навчальної програми кафедрами, що припускає відмову від централізації процесу розробки навчальних планів, дозвіл використати альтернативні навчальні плани, підручники, технології й методи викладання, відбиття регіональних і національних особливостей у навчальних планах й програмах. Однак у процесі удосконалювання науково-методичного забезпечення діяльності кафедри недостатньо використовуються можливості інформатизації як радикальної зміни сутності й організації процесів навчання й розвитку майбутніх фахівців у системі професійного підготовки [4].

Таким чином, сучасні методики формування навчальних планів і програм виявляються результатом досліджень в галузі педагогіки, психології, акмеології й кібернетики. У кожній із цих наук визначена система теоретичних і методологічних передумов, на якій базується будь-яке конкретне наукове дослідження і яке втілюється на практиці.

Література:

1. Стоунс Е. Психопедагогіка. Психологічна теорія й практика навчання / Е. Стоунс. – М., 1994.
2. Шаповалів В.А., Горвая В.І. Модель фахівця як основа конструювання змісту утворення й процесу навчання в педагогічному вузі / В.А. Шаповалів, В.І. Горвая // Безперервне педагогічне утворення. – Вип. 6. – Ставрополь : СГПУ, 1994. – С. 3-11.
3. Абульханова-Славская К.А. Діяльність і психологія особистості / К.А. Абульханова-Славская. – М. : Наука, 1980. – 337 с.
4. Бондаревська Е.В., Кульневич С.В. Педагогіка: особистість у гуманістичних теоріях і системах виховання : навч. посіб. для студентів серед. і вищ. пед. навч. закл., слухачів ПК і ФПК / Е.В. Бондаревська, С.В. Кульневич. – Ростов-н/Д : Творчий центр «Учитель», 1999. – 560 с.

ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

РІДКОДУБСЬКА А.А.

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри соціальної педагогіки і
соціальної роботи Хмельницького
національного університету

Одним із пріоритетних шляхів подальшого розвитку українського суспільства є гуманізація. Соціальна робота, де турбота про добро та благо кожної особи є практичною діяльністю працівників соціальної сфери, виявляє значний вплив на гуманізацію суспільних відносин.

Проблема розвитку професійних якостей в майбутніх спеціалістів